

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було замовлено за підтримки Трестового фонду з прав людини Ради Європи ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Переклад не є обов'язковим для Суду. Для додаткової інформації дивіться повний текст копірайту наприкінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

## ***Манолє та інші проти Молдови [Manole and Others v. Moldova] – заява №13936/02***

Рішення від 17.9.2009 [Секція IV]

### **Стаття 10**

#### **Пункт 1 статті 10**

#### **Свобода вираження поглядів**

Недостатність передбачених законом гарантій незалежності суспільного мовника: *порушення*

*Факти* – Заявники працювали в компанії “Телерадіо-Молдова” (“ТРМ”), державній компанії, яка в період часу, про який йдеться у справі, була єдиною національною телерадіостанцією в Молдові. Як зазначають заявники, ТРМ упродовж всього часу свого існування знаходилася під політичним контролем. Ситуація погіршилася після лютого 2001 року, коли Комуністична партія отримала значну більшість у парламенті. Зокрема, було звільнено керівників та замінено їх на осіб, які були лояльними до уряду. Для репортажів політичного характеру використовувалася лише довірена група журналістів, а такі новини редагувалися для представлення правлячої партії у вигідному світлі. Журналісти отримували догани за використання висловлювань, які негативно зображали радянський період або натякали на культурні та мовні зв'язки з Румунією. З тих же причин вирізалися інтерв'ю, а передачі знімалися з ефіру. Опозиційним партіям надавалася лише дуже незначна можливість висловити свої погляди. Журналісти, які не дотримувалися цієї політики, підлягали дисциплінарним заходам та навіть допитувалися поліцією. У першій половині 2002 року, після страйку працівників ТРМ, які вимагали припинення цензури, дві особи з числа заявників були покарані в дисциплінарному порядку.

У квітні 2002 року Координаційна рада з телебачення та радіомовлення Молдови оприлюднила свої висновки щодо цензури, яка нібито мала місце в ТРМ. Рада визнала, що певні слова та теми були дійсно заборонені в повідомленнях ТРМ, але відхилила інші обвинувачення в цензурі як виправдання, що використовується журналістами для прикриття своєї непрофесійності.

У липні 2002 року після перетворення ТРМ у публічну компанію, її працівники повинні були пройти атестацію для підтвердження на своїх посадах. Чотири особи з числа заявників, разом з великою кількістю журналістів, які раніше того ж року брали участь у страйку, не були підтверджені. Їхні апеляції було відхилено. Дев'ятнадцяти працівникам, які взяли участь у прес-конференції на початку хвилі звільнень, було заборонено входити до приміщень ТРМ. Зміна статусу ТРМ відбулася після резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи, яка закликала Молдову реформувати свою службу телерадіомовлення та припинити цензуру на телебаченні. Хоча був призначений незалежний експерт для оцінки проектів законодавства, його рекомендації не були взяті до уваги, і багато форм прямого політичного втручання були й надалі дозволені.

У своїй скарзі до Європейського суду заявники стверджували, що працюючи журналістами ТРМ до них застосовувався режим цензури з боку держави.

*Право* – Стаття 10: Якщо держава вирішувала створити систему суспільного телерадіомовлення, то національне законодавство та практика повинні були гарантувати те, щоб ця система забезпечувала плюралістичну послугу. Особливо якщо приватні станції були все ще надто слабкими для того, щоб представити реальну альтернативу, а суспільна чи державна організація була таким чином єдиним чи домінуючим мовником у країні чи регіоні, для належного функціонування демократії було необхідно, щоб вона передавала безсторонні, незалежні та збалансовані новини, інформацію і точки зору, а також надавала місце для суспільної дискусії з представленням широкого спектра можливих поглядів та думок. Настанови в цьому відношенні містилися у стандартах, погоджених Договірними державами через Комітет Міністрів Ради Європи, стосовно суспільного телерадіомовлення. Країни-учасниці зобов'язалися гарантувати незалежність суспільних телерадіоорганізацій від політичного та економічного втручання. Настанови Комітету Міністрів визначали, що незалежність могла бути забезпечена чітким визначенням редакційної незалежності та інституційної автономії у законодавчих положеннях, що регулювали діяльність такого мовника, зокрема стосовно редагування та представлення новин і передач про поточні події, а також у наборі, наймі та управлінні персоналом. Новинні передачі повинні представляти факти та події справедливо і заохочувати вільне формування думок, тоді як випадки, коли суспільні мовники могли бути зобов'язані висвітлювати офіційну інформацію або події, повинні були бути обмежені винятковими, визначеними законом обставинами. Правила, що регулювали статус та призначення керівних та наглядових органів повинні були визначатися таким чином, щоб уникати будь-якого ризику політичного чи іншого втручання.

У цілях справи заявників Суд розглядав період з лютого 2001 року, коли, за твердженням заявників, проблема політичного контролю за редакційною політикою стала гострою, до 26 вересня 2006 року, дати прийняття Судом рішення про прийнятність. Суд зазначив, що з боку ТРМ існувала значна упередженість при висвітленні діяльності Президента та Уряду, а опозиційним партіям не надавався достатній доступ. Були наявні також докази існування політики обмеження обговорення або згадування певних тем, які вважалися політично чутливими або погано відображалися на Уряді. Наприклад, Рада з телебачення і радіомовлення зазначила, що це було політикою ТРМ забороняти використання певних слів та фраз, зокрема слів, які стосувалися спільної культури та мови Румунії і Молдови, а також порушення прав людини за часів Радянського Союзу, а незалежні дані свідчили про постійну практику непропорційного надання ефірного часу для висвітлення діяльності Президента та Уряду. Таким чином заявники зазнавали продовжуване

втручання у їхнє право на свободу вираження поглядів у період, який розглядається.

Крім того, оскільки впродовж більшого часу періоду, який розглядається, ТРМ мала фактичну монополію на аудіовізуальне мовлення в Молдові, з точки зору демократії було життєво необхідним, щоб вона транслювала достовірні та збалансовані новини і інформацію, що відображають повний спектр політичних думок і дискусії. Вирішивши створити систему суспільного телерадіомовлення, держава мала сильний позитивний обов'язок гарантувати плюралістичну аудіовізуальну послугу, прийнявши законодавчі положення для забезпечення незалежності ТРМ від політичного втручання і контролю. Але вона не зробила цього у період, який розглядається, коли одна партія контролювала парламент, президента та уряд. Отже, хоча статут ТРМ був змінений і передбачав, що творча та редакційна діяльність буде захищеною законом від втручання, відповідний механізм не був створена. Рада з телебачення та радіомовлення, яка діяла в якості наглядового органу, складалася з членів, які призначалися Парламентом, Президентом Молдови та Урядом, без гарантій проти звільнення. Керівництво ТРМ призначалося Парламентом за пропозицією Ради з телебачення та радіомовлення. Навіть після заміни правління радою спостерігачів, не існувало гарантій того, щоб усі, крім одного, члени цього органу не були б лояльними до правлячої партії.

У підсумку, законодавчі положення були недосконалими впродовж всього періоду, оскільки вони не забезпечували достатніх гарантій захисту проти встановлення контролю над керівництвом ТРМ, і таким чином над її редакційною політикою, з боку політичного урядового органу. Стосовно попереднього заперечення Уряду, що заявники не вичерпали національних засобів юридичного захисту, Суд вважав, що встановлені ним приклади політичної упередженості та обмеження на висвітлення були достатніми для підтримання висновку про те, що існувала система використання ТРМ для просування політики правлячої партії, що утворювало адміністративну практику. Тому заявники звільнялися від вимоги вичерпання національних засобів захисту. У будь-якому разі, Суд не був переконаний, що заявники мали доступ до ефективних національних засобів захисту стосовно головної частини їхньої скарги.

*Висновок: порушення (одноголосно).*

Статті 41 та 46: Держава-відповідач повинна вжити загальних заходів, у тому числі шляхом законодавчої реформи, для забезпечення відповідності законодавства вимогам статті 10. Вирішення питання справедливої сатисфакції було відкладено.

---

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини  
Цей стислий виклад рішення, підготовлений секретаріатом, не є обов'язковим для Суду.

**© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012.**

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад підготовлено на замовлення і за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Він не є зобов'язальним для Суду і Суд також не несе відповідальності за його якість. Переклад можна завантажити з електронної бази рішень (HUDOC) Європейського Суду з

прав людини (<http://hudoc.echr.coe.int>) або з будь-якої іншої бази, в якій його розміщено з дозволу Суду. Копіювання тексту перекладу допускається в некомерційних цілях за умови наведення повної назви справи, разом із вищенаведеним повідомленням про авторські права та посиланням на Цільовий фонд «Права людини». З питань, пов'язаних з наміром використати ту чи іншу частину цього перекладу в комерційних цілях, прохання звертатися за адресою [publishing@echr.coe.int](mailto:publishing@echr.coe.int).

**© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.**

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact [publishing@echr.coe.int](mailto:publishing@echr.coe.int).

**© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.**

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : [publishing@echr.coe.int](mailto:publishing@echr.coe.int).